

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

§. III. Nostra, & communissima sententia contra Celladei, & Palanco.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

honestatis rei, quam præcipit; nam præceptum reflexum hoc habet pro objecto, nempe talem actionem ignoratam malam, & ut putatam bonam; & modus tendendi prohibitionis reflexæ, five nostræ, five Divinus, exprimere exercitè debet ignorantiam honestatis, & errorem invincibilem inhonestatis, aut prohibitionis in re, quam prohibet, nam prohibitio illa reflexa habet pro objecto talem omissionem, ut ignoratam bonam, & ut putatam malam.

N. 23. Addo: Quamvis dicerem præcepta Dei, aut nostra reflexa (idem dic de prohibitionibus) habere hunc modum tendendi, *Mentire sub ignorantia invincibili, quod putes mendacium esse præceptum*, (totum enim hoc dicere debet, non autem nudum *mentire*, quia debet exprimere objectum actus reflexi, adeoque mendaciū, ut substans errori, quod sit præceptum) nihil mali diceremus; tunc enim mendacium non habet significationem, quam habet secluto errore; secluto enim errore habet malitiam formalem, & prohibitionem; inclusio autem errore de non prohibitionem, immò de honestate, aut præcepto, non habet malitiam formalem moralem, sed purè materialem; si hoc, inquam, dicerem, nil mali dicerem; Scriptura enim aliquando simili modo loquitur: nam Deus præcepit Olcæ, ut duceret mulierem fornicariam, ubi tò *fornicariam*, significat illam actionem materialem fornicationis, seclutā malitiā formali; & Israelitis præcepit Deus, ut furarentur vasa Amaleitarum, ubi tò *furari*, significat actionem illam usurpativam, seclutā malitiā formali; & Job usurpat verbum *maledictus* pro non maledictio: sicut ergo à Dei præcepto cognito tollitur ab illis actionibus malitia formalis, & ab illis verbis expressio malitiæ formalis in eā actione inclusa; ita ab errore invincibili malitiæ furti, sicut excusatur talis actio à malitiā formali furti, ita restringitur ab eo errore verbum, *mentire*, aut *furare*, ut non significat malitiam formalem, sed purè talem actionem materialem.

N. 24. Sciendum 8. neque præcepta reflexa nostra opponi nostris directis, nec legem reflexam Dei opponi legi directæ Dei. Ratio est evidens; quia voluntas directæ, & reflexæ non sunt de eodem omnino objecto; reflexa enim habet pro objecto aliquid realiter inadæquatè distinctum ab eo, quod habet directæ; nam directæ est de objecto, ut est in se à parte rei; reflexa autem est de objecto, ut substante ignorantie, & errori invincibili; atque adeo, quia directæ, & reflexa non sunt de objecto, ut sub ipsa circumstantiis, sed sub diversis, ideo non opponun-

tur, quomodo non opponuntur, *jeiuna, si bene vales; non jeiuna, si male*. Hæc rectè intellecta faciunt evidentem conclusionem sequentem, quæ est omniū, ait P. Teril. n. 3. citatus. P. Teril.

§. III.

Nostra, & communissima sententia contra Celladei, & Palanco.

SUMMARIUM.

Si ignorantia invincibili malitia uniatur invincibilis de honestate, ea actio est honesta, & meritoria, n. 25.

S. Thom. clare dicit actum, qui ex se non est iuxta Dei legem, nec ex se bonus, fieri bonum, ib.

Honestas, & inhonestas per S. Thom. sumitur a dictamine proponente objectum, ibid.

S. Aug. dat gratias Deo ex errore, quod eum non fecerit avem, n. 27.

Actus specificatur ab objecto non ut est in re, sed ut in mente, n. 28.

Omnis actus conformis regulæ morum formali, & objectivæ est honestus, & meritorius, si fiat ab homine, qui sit in gratiâ, n. 29.

Lex Dei reflexa respectu operantis ex errore invincibili est regulæ objectivæ; dictamen est regulæ formalis morum, n. 30.

Arist. ait, quod ut quis virtuosè operetur, nihil obstat, quod finis sit bonum aut apparens, n. 32.

Honestas apparens satis est ad objectum formale virtutis moralis, DD. ibid.

Arist. docet quod nos, dum dividit continentem per se, & per accidens, DD. n. 33.

Cur Deus dederit nobis pro regulâ suæ legis dictamen conscientie, etsi aliquando falsum? ib.

Tenemur lege naturali conformare nos nostro conscientia dictamini, etsi falso, n. 35. 36.

DD. inter quos plures dicunt hoc esse de fide, ib.

Recta ratio à D. Aug. vocatur Nobile iudicatorium, n. 37.

Si error non honestat opus, peccabitur aliquando necessario, n. 38. 39.

Proprietates actus boni, & earum ordo ex S. Th. n. 40.

Contradictio Celladei, n. 41. 42.

Inductione filij, fidelis, subditi honorantis, quem falso putat patrem, Superiorem, & adorandū, constat, quod omnis actus cadens sub præceptum, aut consilium, in re, aut falso tale, sit honestus, n. 44.

Si non esset honestus, plerique Sancti non sunt operati honestè, n. 45.

Non tantum actus sub præcepto vero, sed etiam sub invincibiliter falso propositus, est formaliter honestus; & rejicitur Palanco, qui sine jure asserit omnes negare honestatem actui posito sub errore invincibili, n. 46. ad 50.

Nostra

N. 25. **N**otra conclusio: Quoties ignorantie moraliter invincibili prohibitionis, & malitiae jungitur error invincibilis de honestate objecti, aut de præcepto actionis, toties opus sub eâ ignorantia, & errore elicatum, est honestum, & meritum, si cetera adfint. Est omnium quos citavi.

N. 26. **Probatur** 1. ex S. Thom. in 2. dist. 39. art. 3. ad 1. dicente: *Quamvis illud, quod ratio dicitur per se, non sit secundum legem Dei, sicut nec per se bonum, tamen per accidens est secundum legem Dei, sicut & bonum, in quantum ratio apprehendit ipsum, ut secundum legem Dei, & bonum.* Quid clarius ad rem nostram? Ergo per S. Doctorem illud ipsum, quod per se non est secundum legem Dei (intellige directam) & honestum, (intellige secundum se) & illud ipsum, quod ratio (intellige directam) dicitur non esse secundum se honestum, nec conforme legi Dei directæ; illud ipsum, inquam, potest per accidens esse secundum legem Dei, (intellige reflexam seu supponentem rationem erronee dictantem esse secundum legem Dei) & honestum, (intellige reflexe, quatenus conforme rationi nostræ reflexe invincibiliter dictanti esse secundum legem Dei, & esse honestum.) In quibus verbis S. Doctor non solum exprimit nostram sententiam, sed dat rationem, quomodo aliquid, quod non est secundum legem Dei, nec est honestum, possit esse per accidens tale, nempe si ratio apprehendat esse tale: insuper innuit legem Dei, & nostram, tum directam, tum reflexam; & de directâ dicit esse per se intentam; de reflexâ esse intentam per accidens, nempe suppositâ ignorantia, & errore, ut dixi Sciendo 4. & 5.

S. Tho. **Idem** deducitur ex quodlib. 3. art. 26. ubi S. Thom. ait: *Cum actus recipiat ex objecto speciem, non recipit speciem ab eo secundum materiam objecti, sed secundum rationem formalem objecti; sicut visio lapidis non recipit speciem a lapide, sed a colorato, quod est per se objectum visus; omnis enim actus humanus habet rationem peccati, vel meriti, in quantum est voluntarius, objectum autem voluntatis secundum propriam rationem est bonum apprehensum; & ideo actus humanus judicatur virtuosus, vel vitiosus secundum bonum apprehensum, in quod per se fertur voluntas, & non secundum objectum materiale actus.* Hæc S. Thom. Subsumo: Sed invincibiliter judicans mendacium esse honestum, & illud exequens tendit in mendacium apprehensum, ut honestum: ergo actus voluntatis illud volens non potest non esse honestus. Deinde S. Doctor tradit regulam.

Tom. I.

lam generalem peccati, & meriti; vitij, & virtutis; illamque totam resolvit in libertatem, & apprehensionem præviam proponentem objectum, vel ut malum, vel ut honestum: ergo nil adeo distat à generali doctrinâ D. Thomæ, quam asserere errorem invincibilem excusare quidem à peccato, non tamen reddere actum voluntatis honestum, si error invincibilis proponat, ut præceptum, vel ut honestum id, quod in re non est tale: sicut enim, si per errorem invincibilem proponatur ut malum, quod in se est honestum, actus voluntatis illud exequens erit formaliter malus; ita econtra stando in S. Doctore, si proponatur ut honestum, quod non est tale, actus voluntatis in illud tendens erit virtuosus: tota enim ratio honesti, vel inhonesti in omnibus actibus voluntatis sumitur juxta Divi Thomam ex apprehensione proponente objectum. Idem suadet ex aliâ doctrinâ Divi Thomæ 1. 2. qu. 19. art. 6. ubi ait: *Manifestum est, quod illa ignorantia, quæ causat involuntarium, tollat rationem boni, & mali: sed ignorantia invincibilis, aut error, quod mendacium leve, prolatum, ut servetur fama Matronæ periclitantis, sic honestum, causat involuntarium; ergo tollit ab electione mendacij rationem mali: ergo cum aliunde juxta D. Thomam non detur actus indifferens in individuo, eò ipso quod ea electio non est mala, est bona.* Ita P. Moya tom. 2. quæst. P. Moy. 9. §. 6.

Confirmo exemplo S. Augustini, quo N. nil aptius ad materiam præsentem, hic enim 27. Soliloquiorum cap. 7 n. 4. summas, quod sollet affectu, Deo gratias agit, quod eum creaverit; & quidem non tantum, quod creaverit, sed quod eum non fecerit stillam aquæ, ignem, avem, piscem; ait enim: *Unde mihi Domine benignissime Deus... non eram, & creasti me: nihil fueram, & de nihilo me aliquid fecisti. Quale autem aliquid? Non stillam aquæ, non ignem, non avem, vel piscem, non serpentem, vel aliquid ex brutis animalibus... paulo minus me creasti Angelis.* Hæc S. Augustinus: ecce tantus Doctor ductus judicio erroneo, nixo fortasse sententiæ Platonis, certè minus probabili, Deo gratias agit, quod eum non creaverit piscem, aut lapidem, cum tamen juxta certam hodie sententiam hoc impossibile judicetur: quis autem dicat, S. Augustinum eo gratiarum affectu non meruisse, eò quia oriebatur à judicio erroneo? Ergo opus sub judicio erroneo potest esse omnino honestum. Rursus confirmo ex alio textu S. August. serm. 19. S. Aug. P ij de

de Verbis Apostoli cap. 6. nam Scriptura Eccli. cap. 31. laudat, & beatum vocat, & dicit quod coronabitur gloria, qui potuit transgredi, & non est transgressus; qui potuit facere mala, & non fecit, & plura similia: quis autem non videat, quod, si quis ex iudicio vero, siue ex invincibiliter erroneo, potens transgredi, & non transgrediatur, revera non transgreditur? Ergo revera talis homo erit laudabilis, & merebitur gloriam: ergo actus sequens ad iudicium invincibiliter erroneum non potest non esse bonus, cum sit meritorius gloriae. Plura P. Teril.

N.

28.

P. Teril.

de Reg. mor. qu. 3. a n. 15. ad 31. ubi plures SS. PP. trahit, & textus Canonicos, & communissimum Doctorum sensum. Ratio est; quia actus specificatur ab objecto, non ut est in se, sed ut representatur per intellectum: ergo si objectum in se malum representatur invincibiliter ut bonum, & voluntas tendat in illud sub ratione boni, actus erit moraliter bonus.

N.

29.

Probat 2. a priori: Omnis actus conformis primae regulae morum formali, & obiectivae non potest non esse honestus, & si fiat ab homine existente in gratia, non potest non esse meritorius de condigno; suppono enim cum communi, quod repugnet actus honestus supernaturalis non meritorius, ut bene P. Oviedo 1. 2. tr. 9. contr. 1. pu. 1. n. 9. contra aliquos Neotericos: sed omnis actus elicitus sub invincibili ignorantia malitiae, & prohibitionis, & sub errore moraliter invincibili honestatis, & praeepti est actus conformis primae regulae morum formali, & obiectivae: ergo non potest non esse honestus, & si fiat ab homine dignificato per gratiam, non potest non esse meritorius. Maior est evidens ex Sciendo 2. nam honestas est conformitas cum ratione informata per legem Divinam, aut naturalem, ut ibi dixi. Minor probatur 1. quia omnis actus elicitus sub ignorantia invincibili honestatis, & sub errore invincibili prohibitionis, id est, omnis actus putatus invincibiliter prohibitus, non potest non esse illicitus, & inhonestus: ergo ex opposito omnis actus elicitus sub ignorantia invincibili prohibitionis, & sub errore invincibili honestatis, aut praeepti non potest non esse honestus: cur enim error dictans opus ex se licitum esse illicitum, reddit illud illicitum, esto in re esset licitum; error autem operis ex se illiciti non reddit licitum opus putatum ex errore licitum? Probat 2. eadem minor: Omnis actus elicitus ex errore moraliter invincibili de honestate, & praeepto est conformis dictamini conscientiae reflexo, & legi Dei reflexe:

N.

30.

sed dictamen conscientiae reflexum est formalis regula morum; lex Dei reflexa est obiectiva regula morum; implicat autem, ut actus conformis regulae morum, tam formali reflexae, quam obiectivae reflexae verè existentibus, non sit honestus: ergo cum talis actus putatus ex invincibili errore honestus, aut praeeptus, sit conformis primae regulae morum formali, & obiectivae, implicat, ut non sit honestus. Cum enim, ut dixi, voluntas Dei alia sit de rebus cognitis, ut revera sunt, alia per accidens de rebus, ut sunt à nobis cognitae, ut volitio humana sit recta, satis est, ut sit conformis dictamini conscientiae reflexo, & voluntati Dei reflexe supponentibus nostrum errorem; quia illud conscientiae dictamen reflexum, & haec voluntas Dei reflexa nobis tunc proponuntur in tali circumstantia erroris, non autem tunc inest nobis dictamen conscientiae directum, nec voluntas Dei directa per hoc dictamen nobis applicatur: ergo objectum illud, licet in se non sit honestum, est tamen per accidens honestum, supposito errore.

Confirmo hanc rationem a priori, alia ratione a priori ab omnibus Philosophis, & 32. TT. admissa. Objectum non specificat actum, nisi ut per intellectum proponitur, non autem, ut est in se: ita S. Th. in 2. diff. 23. art. 3. ergo si objectum proponatur invincibiliter ut honestum, tribuet actui speciem honesti; adeoque si homini invincibiliter proponatur mendacium, ut necessarium ad famam nobilis Matronae tuendam, ea electio mendacii erit formaliter honesta, immò meritoria, si fiat ab homine dignificato; & ipsum mendacium erit tantum denominativè honestum, & meritorium ab electione interiori illud imperate. Vide C. de Lugo de Fide, P. Hurt. de Fide, P. Oviedo de Fide, P. Ripald de Fide, nec non Theologos in 1. 2. & P. Moya tom. 2. qu. 9. §. 6. qui omnes ex mente Philosophi lib. 2. Physic. 31. & lib. 5. Metaph. cap. 3. inferunt parum referre, immò nihil obesse, ut quis virtuosè operetur, utrum finis sit bonum, aut apparens; & ideo siue petens eleemosynam sit verè egeus, siue apparenter, elargiens eleemosynam adhuc est misericors: sicut ergo actui misericordiae non obstat, quod indigentia sit apparens, siue enim sit tantum apparens, siue sit vera: ea indigentia, utraque satis est ad objectum materiale misericordiae; ita nihil obstat, quod honestas sit tantum apparens, siue enim sit apparens, siue vera, utraque satis est ad objectum formale virtutis moralis voluntatis.

Accedit alia doctrina Aristot. 5. Ethic. 33. cap. 9. & lib. 7. cap. 1. dicentis, Quem esse Aristot. incen-

C. de Lugo, P. Hurt. P. Oviedo, P. Ripald, P. Moya, Aristot.

incontinentem per se, si faciat, quod per se est contra continentiam, alium vero per acci-
dens, qui simul ter continens esset per ac-
ci- dens, si putaret sic esse, licet per se non sic esset.

Profecto disertioribus verbis Philosophus
non potuit nostram conclusionem exponere;
& huic Peripateticæ doctrinæ consonat

S. Tho. Philal. & annunt Philal. qu. 1. pag. 12. & pag. 90.

M. Mer. Mercor. 1. p. Basis art. 3. pag. 7. & art. 6. P.

P. Valq. Valqu. 1.2. d. 58. cap. 2. n. 10. P. Moya tom.

2. qu. 9. §. 8. n. 49. & reliqui omnes: cum

enim sape nesciamus, quid lex Dei prohi-

beat, aut præcipiat, Deus dedit nobis pro re-

gula ipsum rationis dictamen, cui conformari

tenemur, & quamvis contingat esse ali-

quando erroneum, quia hoc per acci-

dens est, non amittit rationem regulæ immediatæ

formalis: ergo si actus voluntatis sit conformis

huius dictamini erroneo, erit formaliter

honestus. Addo P. Valqu. d. 48. cap. 2. & d.

49. cap. 2. P. Oviedo 1.2. tr. 5. contr. 2. à n. 3.

Herinx tom. 2. d. 4. n. 8. Caram. tom. 4. Theol.

Mor. Fund. qu. præmiali n. 19. & in Prodro-

mo à n. 117. P. Suar. d. 12. sect. 5. num. 10. M.

Joan. à S. Th. 1.2. d. 12. art. 2. n. 10. M. Tapia

tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 3. n. 2. & 3. dicere, &

tantam esse, ex Dei præcepto, & naturali, re-

verà à parte rei existentibus, obligationem

conformandi se ultimo dictamini conscientie,

et si invincibiliter erroneo aliquid præcipi-

ent, ut nec Deus dispensare possit, nè homo

agendo contra illud non peccet: & P. Valqu.

art. quod sententia docens esse peccatum

agere juxta conscientiam erroneam sit apud

omnes hæretica, quia ex Apostolo, *Omne*

quod non est ex fide, seu ex prudenti judicio

dictante hoc non esse peccatū, est peccatum; &

omne, quod est ex prudenti judicio dictante

non esse peccatū, non est peccatum, sed opus

elicitū contra conscientiam erroneam invin-

cibiliter dictatē illud opus non esse peccat-

um, est opus, quod non est ex fide, seu ex

prudenti judicio dictante illud opus non esse

peccatum, & opus elicitum juxta conscientiam

erroneam invincibiliter dictantem tale

opus est præceptum, est opus ex fide, seu

ex prudenti judicio dictante esse honestum:

ergo omne opus, quod est contra conscientiam

erroneam invincibiliter dictantem non

esse peccatum, est peccatum; & omne opus

factum juxta conscientiam erroneam invin-

cibiliter dictantem esse bonum, est bonum.

Hinc inferitur, esse de fide dari præceptum

agendi conformiter ad conscientiam erro-

neam; nullus enim peccat, nisi detur præ-

ceptum; si ergo peccat, qui operatur contra

conscientiam invincibiliter erroneam, uti

Tom. I.

que datur præceptum, tum naturale, tum
Divinum, verè existens in re, sequendi di-
ctamen conscientiæ erroneæ invincibiliter
proponens obligationem faciendi aliquid,
aut omittendi, ut dixi *Sciendo* 4.

Idem sentit S. Joan. de Capistrano in *Spe-*

cul. confc. n. 60. apud Fr. Bonav. Vandendicke

in suis Theibus Historico-Theologicis, de-

fensis Lovanij anno 1691. *conclus. 3.* Sicut

(inquit S. Joan. de Capistr.) recta conscien-

tia, quæ est iusta lex, ligat voluntatem per

formam, quam habet, ita etiam erronea con-

scientia, quæ est lex apprehensa, ligat volun-

tatem. Demum omnes T. T. conveniunt non

esse licitum agere contra conscientiam erro-

neam, & hoc ipsum putant de fide. *Legge*

P. Valqu. l. c. P. Oviedo l. c. Herinx l. c. qu. 2.

P. Thyr. tom. 4. d. 6. sect. 5. n. 39. Palanc. qu. 6.

n. 2. S. Thomam 1.2. qu. 19. art. 3. & qu. 17.

de Veritate art. 4. Quomodo autem liget

conscientia vincibiliter erronea, dicam intra.

Hoc certum, quod ipsum rationis lumen

acutè à S. Aug. loco citato à D. Bonav. in 2.

dist. 39. art. 2. qu. 2. circa finem, vocatur no-

bile *judicatorium*, & à S. Bonav. l. c. art. 2.

p. 1. dicitur naturale *judicatorium*; ut autem

judici standum, et si ex probatis errare possit,

ita & conscientia, et si erronea, ex hypo-

thesi.

Probat 3. quia implicat peccatum ne-

cessarium, nam de essentia omnis peccati est,

ut sit liberum, ita enim fide sanctum est

contra Lutherum, Calvinum, Baium, Jan-

senium, contra quos plura diximus d. 5. sed

si ignorantia invincibilis de prohibitione

conjuncta cum invincibili errore honestatis,

aut præcepti, non reddunt honestum opus

sequens ad errorem invincibilem honestatis,

& præcepti, non repugnat peccatum neces-

sarium: ergo invincibilis error honestatis, &

præcepti reddit opus sequens honestum. Mi-

nor probatur: Sit homo, qui ex invincibili

ignoratiâ prohibitionis putet non esse pro-

hibitum mendacium leve, immò perjurium,

ut innocens Matrona liberetur à morte; imò

putet ex invincibili errore esse necessarium,

& præceptum: ecce in hoc casu, si error non

excusat à peccato, immò si non reddit opus

conceptum ex errore præceptum, si, inquam,

non reddit honestum, & meritorium, talis

homo peccabit, si ve pejeret, si ve non peje-

ret: peccabit, si pejeret, quia ager contra

præceptum directum, *ne pejeret*; peccabit, si

non pejeret, quia ager contra præceptum re-

flexum obligans sequi dictamen conscientie

invincibiliter erroneæ, nempe, *pejera, ut li-*

beres innocentem à morte: ergo si error præ-

cepti non reddit honestum opus putatum ex

P ij

errore

N.
37.
S. Capi-
strano.

S. Aug.
P. Valq.
P. Ovic.
P. Valq.
Herinx.
P. Thyr.
Palanc.
S. Th.

S. Bon.
vent.

N.
38.

N.
39.

plicitate consecrationis; quæ tamen conditio non est explicitè regulariter apponenda, quia, ut bene C. Caiet. hoc saperet irreverentiam, quomodo si dicerem, Veneror Joannem V. Lusitanie Regem, si sit baptizatus, cum nemo sine baptismo esse possit floridissima Lusitania Rex: & sic passim in materia Justitiæ, Charitatis, Obedientiæ &c. nam Judex tenetur damnare hominem, quem putat plenè reum; homo tenetur succurrere alteri, quem putat extremè pauperem; subditus obedire homini, quem putat suum Superiorem, licet talia judicia possint esse, & sæpe sint invincibiliter falsa. Addo, quod si error invincibilis de honestate non honestat actum voluntatis, ita ut illi tantum actus sint formaliter honesti, qui sequuntur ad judicium speculative verum, plerique actus hominum, quantumque sanctitate florentium, præcipue iditarum, non erunt honesti formaliter, cum sæpissime misceatur error. Immo addo, quod si illi tantum actus voluntatis sunt formaliter honesti, qui sequuntur ad judicium verum de honestate, sequitur 1. quod actus sequens ad judicium imprudens, dummodo verum, erit formaliter honestus. Sequitur 2. quod illi tantum actus voluntatis erunt formaliter inhonesti, qui sequuntur ad judicium verum de inhonestate, non autem qui sequuntur ad judicium prudens, sed falsum de inhonestate: ergo qui ex errore invincibili putaret esse peccatum mortale non audire quotidie sacram, vel non jejunare quotidie, iste, si non audiat quotidie sacram, & quotidie non jejunet, non ponet omissionem formaliter inhonestam.

N. Respondet Palanco à n. 91. illos tantum actus esse formaliter honestos, qui cadunt sub præceptum, & consilium verum, non autem qui sub falsum; alias actus cadentes sub præceptum vincibiliter falsum, erunt formaliter honesti, quod omnes negant. Dein num. 94. ait, exempla nil probare: vel enim conscientia dictans talem hominem honorandum esse ut patrem, est recta; & sic exemplum non est ad rem, nec mirum est, quod illa honoratio sit formaliter honesta, sequitur enim ad conscientiam rectam: vel est erronea, ut supponit; & sic falsò putat se teneri honorare illum hominem, & dari præceptum de honorando illo: ergo falsum est, quod ille actus hic, & nunc cadat sub præceptum; adeoque exemplum, vel non est ad rem, vel includit contradictionem. Idem dicit n. 97. de Hostiâ; nam conscientia dictans illam Hostiam esse adorandam, vel est recta, seu vera, quatenus verum est, Ho-

stiam esse consecratam; & sic exemplum non est ad rem: vel est erronea, & sic falsum est, quod ipsa dictat, nempe falsum est, quod detur præceptum de adorandâ illâ Hostiâ.

Sed contra 1. quia retorqueo evidentè, & N. 47. probo non peccare omittendo hodie sacram, qui ex errore putat dari præceptum audiendi hodie sacram: si enim conscientia dictans auditionem sacri hodie, est erronea, ut suppono, falsum est dari tale præceptum: ergo falsum est, quod teneatur audire sacram: ergo non audiendo non peccabit; quis autem hoc dicat? Contra 2. quia dum ait Palanco, solos actus cadentes sub præceptum formaliter verum esse honestos, non autem alios, non repetit nisi quod impugnâvimus, & impugnationem non expugnat. Contra 3. quia N. 48. nemo negabit, quod actus sequentes ad errorem vincibilem præcepti, esse possint formaliter honesti; si enim ego per errorem vincibilem putem audiendum esse hodie sacram, illud audiendo, exercebo actum formaliter honestum: ergo sine jure dicit omnes negare, quod actus sequentes ad errorem vincibilem sint formaliter honesti. Contra 4. quia tantum abest, ut M. Serna, quem M. Serna impugnat, sibi contradicat, quin ipse Palanco hæc videtur in crasso æquivoco. Fateatur Serna, & nos, quod conscientia invincibiliter erronea potest dictare hunc hominem esse patrem Pauli, atque adeo datur in Paulo præceptum de eo homine venerando, quatenus datur præceptum honorandi, quem quilibet prudentissime judicat esse suum patrem. Ad illationem, quod si conscientia dictans talem hominem esse venerandum ut patrem est erronea, falsum erit dari præceptum de eo homine venerando; & quod si conscientia dictans hanc Hostiam esse adorandam, quia consecratam, est erronea, falsum erit dari præceptum de illâ adorandâ: ad has, inquam, illationes, dico, verissimum esse non dari à parte rei præceptum honorandi illum hominem ut patrem, & adorandi eam Hostiam, ut consecratam, quia falsum est, eum hominem esse patrem, & eam Hostiam esse consecratam; atamen licet *in re* non detur tale præceptum, datur tamen *in mente* hominis putantis invincibiliter eum hominem esse suum patrem, & eam Hostiâ esse consecratam; si autem in ejus mente datur, tenetur ejus voluntas obedire illi præcepto, venerando eum hominem ut patrem, & adorando eam Hostiam, ut consecratam, eique obediendo eliciet actus formaliter honestos.

Confirmo: Si error invincibilis de honestate non honestat actum voluntatis, sequitur, 49.

SUMMARIUM.

Arguit ex S. Thom. negante bonam esse volitionem conformem errori; & quod, ut sit bona, esse debeat de re in se bona, non satis de apprehensa, ut bona, n. 51.

Ostendo quod S. Thom. loquatur de errore vincibilis; & quod doceat expresse quod nos, n. 52. Conscientia erronea est ethice recta, & vera, n. 53.

Ex hoc quod admittamus in Deo leges reflexas ex suppositione nostri erroris, non sit admitendas has, Mentire, blasphema, &c. Cur? num. 54. ad 57.

Si quid horum est absurdum, sibi imputet, qui ea gratis in homine errante fingit, n. 58.

Modus tendendi legis reflexa a nobis admittitur, n. 59.

Deus ad volitionem mendacii putati invincibiliter praecepti concurrat auxilio gratiae, & est causa per se. D.D. n. 61.

Inanis Celladei exclamatio, n. 62.

Deus semper est suprema regula, ibid.

Ministri Anti-Christi peccabunt, quia operabuntur ex vincibili errore, n. 63.

Obiectum non movet, nisi ut est cognitum, n. 64. 65.

Volitio mendacii putati praecepti est obiectivè honesta ab ipso mendacio putato praecepto; est formaliter honesta per conformitatem conscientiae distantis esse nunc mentiendum, n. 66.

An volitio sequens ad errorem invincibilem sit aequè honesta, ac quae ad iudicium verum? num. 67.

Objicies 1. ex P. Eliz. lib. 3. qu. 4. S. Th. N. 1. 2. qu. 19. art. 6. quaerit, an voluntas 51. concordans rationi erranti sit bona; & negat: P. Eliz. ergo actus voluntatis concordans, & sequens 5. Th. ad errorem honestatis, non est honestus. Confirmat: quia dici non potest, quod S. Thom. velit tantum, quod volitio concordans rationi vincibiliter erranti non sit bona; sit autem bona concordans invincibiliter erranti: non, inquam, dici potest, licet passim dicatur à P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 11. n. 17. P. Sanch. P. Vasqu. 1. 2. d. 60. cap. 3. n. 9. & alijs; quia P. Vasq. hoc est aperte contra S. Thom. dicentem, *Ad hoc, ut dicatur malum id, in quod fertur voluntas, sufficit, si quod sit secundum suam naturam malum, si quod apprehendatur, ut malum; ut autem sit bonum, requiritur, quod utroque modo sit bonum, ait S. Doctor: ergo ut*

tur, quod omnis Ecclesiae Doctor, qui docuit sententiam probabilissimam, in re tamen falsam, eamque ad praxim deduxit; immo omnes, qui suas operationes sub illa direxerunt, sequitur, inquam, quod omnes eam practicando nihil meruerint, atque adeo cum frequens sit Thomistas inter & Scotistas dissensio, & uni tantum verum dicant, & alij falsum, sequitur, vel solos Thomistas, vel solos Scotistas honestè operari, nam alterutri errant invincibiliter; ergo alterutri non operantur honestè: hoc autem quis somniabit? Similiter sequitur, quod cum inter opiniones morales tanta sit contradictio, alterutri tantum ex Confessarijs honestè operantur, dum absolvunt; alterutri tantum ex poenitentibus recipiunt gratiam, dum absolvuntur; alterutri tantum ex Magistris, dum docent; alterutri tantum ex discipulis, dum docentur, quia alterutri tantum verum docent, & docentur. Cum autem hac absurdissima sint, absurdissimum est antecedens, ex quo inferuntur; antecedens autem est, quod sola veritas honestat actionem, error autem, etsi invincibilis, de honestate non reddit honestum actum voluntatis sub eo directum.

N. Dices ex Palanco num. 107. eos actus esse moraliter bonos, ut conformantur cum regulis veris, & universalibus Synderesis, non autem ut conformantur conscientiae erranti. Sed contra 1. quia à n. 68. docuit, esse tantum secundum quid honestos, ut conformantur regulis veris: ergo actus allati in nostro argumento sequentes ad errorem invincibilem honestatis non erunt absolute moraliter boni; hoc autem est ingens absurdum. Contra 2. quia, ut dicam, quod dirigit immediate, & proximè actum voluntatis, non est maior, nec minor ipsius syllogismi, sed est sola conclusio; hac enim sola est dictamen conscientiae: quod si conclusio, licet alterutra praemissa sit vera, dummodo altera sit falsa, est erronea, actus voluntatis ab ea conclusione, seu dictamine erroneo conscientiae directus, non erit formaliter honestus, quod est summum absurdum.

Omitto alia argumenta, quae supra innui, nempe quod si error non honestat actionem sub eo elicitam, non erit in manu hominis facere bonas vias malas, sed ad summum facere non malas, si error excusat tantum à peccato, non autem honestat, ut vult P. Eliz. & Palanc. sequela autem est contra Tridentinum: similiter non erit in manu hominis mereri per non peccatum, nam meritum supponit honestatē. Vide, quae dixi d. 5. plura alia da-

P. Teril. bit P. Teril. de Reg. mor. qu. 3. a n. 34.

P. Eliz.
Palanc.
Trident.